

Iz družinskega albuma ene od brkinskih družin, ki je bila izgnana po italijanskem požigu sedmih vasi

Uboj, požig, izgnanstvo

Družina Fabec je ena od mnogih, ki so jih fašistične oblasti pred sedmimi desetletji izgnale. Oče je padel kot talec, hišo so požgali, noseča žena pa je morala dveletnim sinom in priletima sorodnicama v internacijo.

RATEČEVO BRDO ▶ Včeraj je minilo natančno 70 let od italijanskega požiga sedmih brkinskih vasi, ki se ga v Ilirski Bistrici spominjajo tudi kot občinskega praznika. Takrat je padlo 33 talcev in bilo izgnanih 462 ljudi. Za suhoparnimi številkami se skrivajo tragične družinske zgodbe. Poglejmo eno od njih.

Bil je četrtek, 4. junija 1942, slovesni praznik Svelega rešnjega telesa. Brkinci so še letu pripovedovali, kako so se Italijani maščevali kljub velikemu prazniku.

Anton Fabec (1901) je živel v Ratečevem Brdu z ženo **Štefanijo**, dveletnim sinom, ostarelima materjo in teto. V kazenskem pohodu italijanske vojske je izgubil življenje kot nedolžna žrtev; bil je ustreljen skupaj z 28 talci pod Kilovčami.

Domačijo so požgali in izropali. Tako kot celotno vas Ratečevo Brdo. Ubite talce so v vozovih za gnoj

odpeljali na pokopališče na Premu in jih zakopali v skupni grob.

Ko je ogenj zagorel, so ženske skušale rešiti, kar se je rešiti dalo. Skozi okno so metale blago, pri tem pa so jim priskočili na pomoč celo nekateri italijanski vojaki. *"Saj ubogi fantje niso bili nič krivi. Morali so ubogati uka-*

ze," je pripovedovala Štefanija Fabec nečakinji.

Izgon

Nečakinja danes živi v tržaškem predmestju in hrani veliko fotografij, pa tudi spominov. Teta Štefanija ji je pripovedovala, da je takrat, ko so vojaki odvedli moža, rekla: *"Ne more se nam nič hudega zgoditi. Vedi, da bova kmalu zibala."* A to se ni zgodilo. Rodila je kot vdova v begunstvu v kraju Caprino Veronese v bližini današnje-ga Gardalanda.

Ostanki požgane domačije v Ratečevem Brdu

Med izgnanci v kraju Caprin Veronese (1943): noseča Štefanija Fabec s sinom (prva z leve), teta Jožefa (za njo) in tašča Ana Fabec (četrt z leve)

Dobro leto kasneje, po kapitulaciji Italije, se je Štefanija z otrokoma in ostarelima sorodnicama vrnila domov. Pod streho so jih vzeli daljni sorodniki iz Knežaka.

Po vojni so se vrnili na požgano domačijo. Sorodniki in sovaščani so jim pomagali obnoviti kmetijo. A treba je bilo trdo delati za preživetje, kar v družini z dvema nekaj let starima otrokoma in starkama s po osemdesetimi križi ni bilo lahko. Svoje je naredil tudi nov režim, ki je pritisnil na

kmeta. Mati samohranilka Štefanija Fabec, ki je sama morala nahraniti še štiri ljudi, je morala zadoščati obveznim oddajam. Vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije ji je tako naročila, da mora v letu 1949 "obvezno rediti" štiri goveda in tri prašiče. Oddati pa je istega leta novim oblastem morala 400 litrov mleka in eno kravo. Čeprav bi družina kot žrtev fašističnega nasilja bila upravičena do podpore, so dobili obrazložitev, da družine "ni mogoče smatrati za socialno

ogroženo in ji zato podpora ne pripada".

So pa stisko videli sorodniki iz Trsta in dobri ljudje iz vasi in okolice, ki so jim veliko pomagali.

Dolžnost spominjati se

Žene in matere ubitih talcev so se pogovarjale, da bi umorjene prekopali v družinske grobnice. A so se odločile, da grobnica ostane nedotaknjena. *"Skupaj so umrli, skupaj naj ležijo,"* so rekle.

Tržaška Slovenka, ki nam je odstopila v objavo fotografije iz družinskega arhiva, še pove: *"To so bili težki časi. Spominjati se te tragedije pa je naša dolžnost."*

TINO MAMIĆ

Represalije italijanske okupacijske vojske so bile maščevanje za napad partizanske Brkinske čete na posadko v Merečah. Partizani so v spopadu ubili tri italijanske vojake.

Foto: zasebni arhiv

Foto: zasebni arhiv